

NOTTEBOHM

ACTUEEL uitgave December 2021

Inhoud

In de kijker	3
Bewonersnieuws	6
AANDACHT.....	7
Het Leven Zoals het is Te Nottebohm:	7
Denkoefeningen door Dhr. Coninx	8
Stafke heeft voor u gelezen.....	9
Artikel uit “Moustique” – Valoriser les seniors	10
Even lachen	11
Intussen in De Meander.....	12
Foyer	15
Breiclub	16
Zeemansverhalen door Sparks.....	17
Gedichtenhoek.....	18
Ingezonden door William Van Eesbeeck	20
KERSTMIS IN DE EVANGELIES EN IN DE KUNST	22
December in beeld.....	32
In de buurt.....	40
Geschiedenis van de wijk	44
Activiteitenkalender.....	61
Data om reeds in je agenda te zetten	62

hello December

Het is koud

Maar gezellig warm

Sneeuw verandert in goud

Niemand is nog arm

Een cadeautje

Een gedichtje op rijm

Gezellig samen

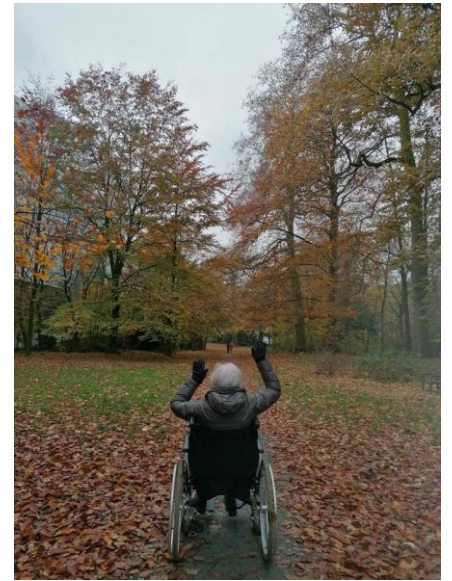
Met speculaas en marsepein

Een verrassing

Gekigheid elke dag

Het is december

Begin deze maand met een lach.

In de kijker

Chanoeka op woensdag 30 november

Chanoeka is een joods feest, ook bekend als het lichtfeest of toewijdingsfeest.

Wij vieren dit met oliebolletjes in café Biart.

Sinterklaas komt niet dit jaar.

Elk jaar komt Sinterklaas naar Nottebohm voor de kinderen of kleinkinderen van medewerkers en bewoners. Vergis jullie niet, iedereen is braaf geweest en er zijn geen stoute kinderen dit jaar zei Sinterklaas zelf. Maar door de stijgende cijfers van corona vieren we Sinterklaas zijn

verjaardag op een andere manier. Kom naar de film zot van 'A' kijken op 1 december en proef onze zelf gemaakte speculaas ten ere van de Sint. Op 6 december komt er wat lekkers voor wie zoet is.

Donderdag 2 december : Brouwerij de Koninck

Wie zich ingeschreven heeft kan mee op het plezierigste avontuur van 't Stad. Een tour door de Stadsbrouwerij. Deze eindigt natuurlijk met een proeverij van de bekendste bieren van de Koninck.

Donderdag 9 en 23 december : Schaatsen op de Kerstmarkt

Ja hoor , het is mogelijk om in de rolstoel op de schaatsbaan te gaan. Schrijf jullie snel in om deze unieke ervaring van dichtbij te kunnen beleven.

Wie niet zo avontuurlijk is ingesteld kan natuurlijk de markt rondgaan opzoek naar een lekkere kop warme chocolademelk op de Antwerpse Kerstmarkt.

Zaterdag 11 december : Wintermarkt Nottebohm

Vanaf 13u30 tot 17u00 in Café Biart

*verkoop ecologische producten, kleine kerstgeschenken, marsepein en andere lekkernijen, warme Luikse wafels, bitterballen, jenever, warme wijn, chocolade melk, ...

Bewoners met hun bezoek (max 4 personen) van leefgroep 2A en 2B en serviceflats welkom van 13u30 tot 15u

Bewoners met hun bezoek (max 4 personen) van leefgroep 1AB en gelijkvloers welkom van 15u30 – 17u

Donderdag 16 december : Winterzonnwende

Binnenkort wordt het winter. Op 21 december, de kortste dag van het jaar. Daarna beginnen de dagen weer te lengen. De terugkeer van het licht.

We vieren deze zonnwende met een gezellig samenzijn. Met woord en beeld, poëzie en muziek. Wij nodigen u graag uit op dit sfeervolle moment.

Dankzij Het Huis van De Mens.

Vrijdag 31 december : Eindejaar concert

Nils Anderson en Niki Van Vanlerberghe brengen op oudjaarsavond prachtige muziek om het jaar 2021 af te sluiten in café Biart.

Kom mee vieren vanaf 14u30.

Nottebohm Cinema in de 'kleine' Nottebohmzaal

Onze nieuwe Nottebohmzaal is vorige maand ingewijd als de ideale ruimte om films , virtuele museumbezoeken , concerten , ... te bekijken.

Hier een overzicht wat er in december allemaal op het programma staat :

Woensdag 1 december : ' Zot van A ' met verse speculaas geserveerd

Donderdag 2 december : Deel 2 Doctor Zivago

Vrijdag 3 december : ' Zot van A ' Deel 2

Vrijdag 10 december : High Society (aanbevolen door Miss. Cripps)

Vrijdag 17 oktober : Annie (in 2 delen 's ochtends en 's namiddags)

Vrijdag 24 december : Christmas Carol

Bewonersnieuws

We vieren de verjaardag van:

04/12 Mevr. Palmans Irène

05/12 Mevr. Van Dooren

05/12 Mevr. Embrechts Evelina

08/12 Dhr. Jenné Jean

09/12 Dhr. Gevers Raoul

17/12 Mevr. Van de Wiele Paula

27/12 Dhr. Verhille Noel

28/12 Mevr. Schits Maria

29/12 Dhr. Lanssens Raymond

We namen afscheid van :

Dhr Van Gool Bob is hier overleden op 12 november 2021

Hij woonde sinds december 2019 in de leefgroep van 2B nadat hij een tijdje dagelijks naar dagbesteding De Meander kwam. Hij is 72 jaar geworden.

Mevrouw Rajter Edith is hier overleden op zondag 21 november 2021.

Ze woonde sinds maart 2015 in de leefgroep van 1AB. Edith is 86 jaar geworden.

Dhr. Carlens Robert is overleden in de nacht van donderdag 25 november 2021 . Hij woonde sinds 18 november in de leefgroep van 1AB.

Hij was 83 jaar oud.

Meneer was in Nottebohm erg gekend voor de organisatie van de exposities die hier vier keer per jaar door gingen vooraleer de verbouwingen van start gingen

We wensen de familie, vrienden en kennissen van Edith , Bob en Robert onze oprechte deelneming en veel sterkte. Onze gedachten zijn bij hen.

AANDACHT

Bewonersraad dinsdag 21 december om 10u30 Nottebohmzaal

Graag nodigen we alle bewoners uit om hun ervaringen, vragen of bedenkingen met ons te delen rondom hun thuis Nottebohm home.

Kan u er om één of andere reden niet bijzijn ? Laat gerust uw vragen of bedenkingen achter bij Team wonen en leven. Dan kunnen deze zeker behandeld worden tijdens de raad.

Het Leven Zoals het is Te Nottebohm:

We zijn op zoek naar enthousiastelingen die ons graag eens willen vertellen hoe hun dag hier verloopt in Nottebohm als medewerker , bewoner of vrijwilliger.

Interesse ? neem dan graag contact op met team wonen en leven

animatie@nottebohm.be of 03/259.18.55

Denkoefeningen door Dhr. Coninx

OPLOSSINGEN VORIGE WEEK

1. SNEL/WEL	6. HEL/VOORNEMENS
2. DWAZEN/GLAZEN	7. WEGEN/ROME
3. MAN/KAN	8. KINDERHAND/GEVULD
4. EERT/WEERT	9. HOND/STOK
5. KAT/MUIZEN	10. SOEP/HEET

VUL HIERONDER DE NAMEN VAN GEMEENTEN IN BELGIË , NEDERLAND OF LUXEMBURG. DE LETTERS VAN DE GEMEENTE ZIJN DOOR ELKAAR GEHAALD EN IN EEN ANDER “WOORD” GEGOTEN. WIE HET MAKKELIJKER WIL MAKEN , ONDERAAN DE GEMEENTEN DIE INGEVULD DIENEN TE WORDEN ALS HULP.

Voorbeeld :

..... EEN KROL

= L O K E R E N

1.	BOEVADER
2.	REGENTON
3.	TEENDOOS
4.	HEMELNEE
5.	O WOELRAT
6.	HIER CARLO
7.	STERMADAM
8.	EX BRULMUG
9.	PERENWANT
10.	ROTTE DARM

11. I
TRAMSCHAT
12. .... DEN RUWE
LEA
13. .... HARTEN
OOGST
14. .... RUK VAN
BELG
15. ....
BELREGEN BANK

AMSTERDAM - ANTWERPEN - AVERBODE – BLANKENBERGEN –
CHARLEROI – HOOGSTRATEN – LEEUWARDEN – ~~LOKEREN~~ –
LUXEMBURG – MAASTRICHT – MECHELEN – OOSTENDE –
ROTTERDAM – TONGEREN – VALKENBURG - WATERLOO

DE OPLOSSING KRIJG JE VOLGENDE MAAND

Stafke heeft voor u gelezen..

DE DOSSIN KAZERNE

De kazerne in Mechelen werd in 1756 gebouwd in opdracht van Keizerin Maria Theresia van Oostenrijk. Aanvankelijk werden er soldaten in ondergebracht en deed het gebouw dienst als wapendepot. In 1936 kreeg de Kazerne de naam van de Luikse oorlogsheld, luitenant-generaal Emile de Dossin de Saint Georges, die in de Slag om de IJzer in 1914 had gevochten. In de zomer van 1942 werd het gebouw een verzamelkamp voor Joden en Zigeuners.

Tussen 4 augustus 1942 en 4 september 1944 werden er 25.274 Joden en 354 Zigeuners vanuit de Dossin Kazerne weggevoerd naar Auschwitz-Birkenau. Vandaag is de Dossin Kazerne een memoriaal museum en documentatiecentrum over de Holocaust en Mensenrechten. Het memoriaal werd volledig gerenoveerd en opende de deuren op 27 januari 2020.

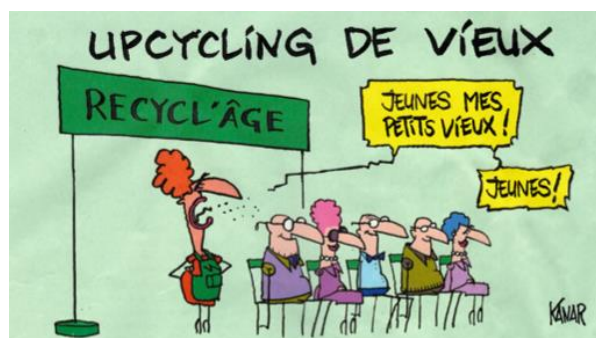
Artikel uit “Moustique” – Valoriser les seniors

Vertaling en korte samenvatting

Valoriser les seniors – Senioren waarderen

Vechten tegen de uitsluiting van ouderen is een dagelijkse uitdaging voor de ouderen zelf. Twee pioniers Jeanne Boute en Céline Rémy ontmoeten elkaar en hebben die de rehabilitatie van ouderen tot hun doel gemaakt.

Een echte samenleving in een buurt, in een dorp, in een stad, bestaat uit mensen van alle leeftijden. Ouderen denken vaak in het begin ten onrechte dat ze de jongere niets meer te bieden hebben. Pas na drie of vier ontmoetingen met hun jonge 'buurvrouw', zoals ze genoemd worden, begrepen ze pas wat ze te bieden hadden. Zonder dat we het willen, moeten we erkennen dat we allemaal deelnemen aan de ontwikkeling van leeftijdsdiscriminatie. Vaak onder het mom van een zekere welwillendheid. We willen helpen, maar we infantiliseren, of we forceren. We willen ervoor zorgen dat ouderen thuis kunnen overlijden, stelt Jeanne Boute. We kunnen heel snel een oorzaak verhelpen die iemand naar een rusthuis zal leiden. Dit zijn vaak kleine dingen: gebrek aan steun aan het bed, toilet te hoog, vloer niet geschikt... Dingen die makkelijk aangepakt kunnen worden. We kiezen vaak de ‘makkelijke’ weg in plaats van eerst alle mogelijke oplossingen te bekijken. Welwillende leeftijdsdiscriminatie bestaat niet, concludeert Jeanne Boute. Oud zijn is aan de kant gezet worden, als een last beschouwd worden. Als we ze willen beschermen, zoals tijdens de Covid, is het eerste wat we moeten doen hun mening vragen. Dat deden we niet. Het uitgangspunt is om met hen in gesprek te gaan en niet een paternalistische kijk op senioren te hebben. Wij weten niet beter dan zij wat goed voor hen is.

Upcycling van ouderen

Upcycling = het opnieuw gebruiken, waarbij de waarde groter wordt.

Moraal van het verhaal :

Bevraag dus steeds wat de persoon zelf wilt. Beslis samen en ga in gesprek met elkaar. Waardeer elkaar en vul elkaar aan waar nodig. Laat ouderen zelf beslissen en geef hun vrijheid in keuze.

Ingezonden door – Margaret Cripps.

Even lachen ...

Intussen in De Meander

Woont u nog thuis of in een assistentiewoning? Wilt u een keer proeven van de sfeer in het dagbestedingscentrum of kennismaken met het gloednieuwe programma? Kom dan zeker eens langs of bel ons op 03/259.18.19.

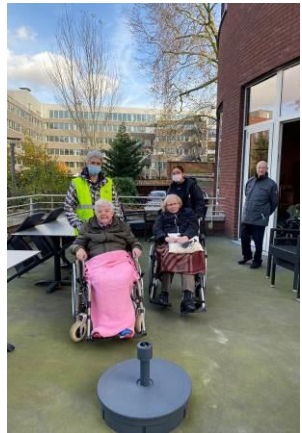
Het team van de meander ontvangt u graag met open armen.

Enkele sfeerbeelden :

ACTIVITEITEN KALENDER DE MEANDER

		<i>Woensdag 1 december</i>	<i>Donderdag 2 december</i>	<i>Vrijdag 3 december</i>
		Schilderen Thema Sint	Spel rond Sint	Beweging met Sint
<i>Maandag 6 december</i>	<i>Dinsdag 7 december</i>	<i>Woensdag 8 december</i>	<i>Donderdag 9 december</i>	<i>Vrijdag 10 december</i>
Kruiswoord puzzel Woordzoeker	Koken : Soep met wintergroenten	Verjaardag Jean vieren	Kerstboom zetten	Beweging
<i>Maandag 13 december</i>	<i>Dinsdag 14 december</i>	<i>Woensdag 15 december</i>	<i>Donderdag 16 december</i>	<i>Vrijdag 17 december</i>
Koken : Kerstkoekjes bakken	Koken : Kerstboom pizza	Voorbereiding kerstfeest servetten	Voorbereiding kerstfeest	KERST FEEST

<i>Maandag 20 december</i>	<i>Dinsdag 21 december</i>	<i>Woensdag 22 december</i>	<i>Donderdag 23 december</i>	<i>Vrijdag 24 december</i>
Film : Kerst	Koken met Latifa	Gebruikersoverleg met koffie	Verwen namiddag	Beweging
<i>Maandag 27 december</i>	<i>Dinsdag 28 december</i>	<i>Woensdag 29 december</i>	<i>Donderdag 30 december</i>	<i>Vrijdag 31 december</i>
Winterwandeling	Koken met Latifa	Breinaamiddag	Gezelschapsspel Pictonairy	Receptie Oudjaar

Foyer

Voor de bewoners van de Foyer op 2B is er een ander activiteitenprogramma. In een vaste structuur zijn wekerende rustmomenten en activiteiten aanwezig. Vanuit de foyer nemen bewoners ook deel aan activiteiten die elders in het woonzorgcentrum doorgaan.

Maandag 13 december komt Frank met zijn accordeon.

Hieronder een overzicht van een mogelijke weekplanning.

Dag	Voormiddag	Namiddag
Maandag	Krant	Muziek of beweging
Dinsdag	Kookactiviteit - Soep	Lekkernij
Woensdag	Quiz	Muziek beluisteren of wandeling in de tuin
Donderdag	Krant	Reminiscentie (koffieklets over vroeger)
Vrijdag	Eucharistie	Creatief samenzijn
Zaterdag	Krant	Film
Zondag	Krant	Koffie en gebak

Breiclub

Zeemansverhalen door Sparks

Zeemansverhalen Even iets anders.

Ik kreeg deze sticker opgestuurd;

In Nederland is er een hoop geleuter over “Zwarte Piet” en eerlijk gezegd begrijp ik het nut er niet van.

Als kind heb ik me nooit gerealiseerd dat die zakkendrager van Sinterklaas zwart was, ik dacht, zoals m’n vriendjes, dat zwarte Piet zijn bijnaam was, want in het stadje waar ik opgroeide had iedereen een bijnaam, zoals zwarte Jaap, de rooie, de schele, de houtenpoot, de ien-arm enz. enz.

We waren alleen maar bang voor hem, in de gezagsverhouding stond hij ver boven ons, uiteindelijk kon hij, als je ondeugend was geweest, je in de zak stoppen of een afstraffing geven met de roe.

Ik heb zo’n donkerbruin vermoeden dat men ons racisme wil aanpraten om een soort schuldgevoel te creëren, net zoiets als bij de slavernij.

Als je in de geschiedenis bekijkt, dan blijkt dat praktisch alle volkeren aan slavernij gedaan hebben, de Egyptenaren, de Persen, de Romeinen, de Vikingen etc.

Meestal als een volk in een oorlog overwonnen werd, dan werden velen in slavernij meegenomen, ook in Afrika deed de ene stam dat bij de ander.

In de 16^e en 17^e eeuw waren er slavenmarkten in noord Afrika en werden zeelui, die bij kaapvaart gevangen genomen werden verkocht als slaven.

Het is heel lang in de geschiedenis een gewoonte geweest en bijna alle volkeren hebben daaraan meegedaan.

Dwangarbeid is ook een vorm van slavernij, wat recent in de 2^e wereldoorlog nog voorkwam in de werkkampen de zgn "Arbeitseinsatz".

Dus wie moet aan wie excuses aanbieden of schadevergoeding betalen ?

- Sparkst

Gedichtenhoek

Het corona web

Blijf uw masker nog maar dragen
't beestje is nog niet verslagen
want het blijft de wereld pesten
ondanks de miljoenen testen
wie van ons had durven denken
dat men ons geen pint mocht schenken
't werd door de veiligheidsraad beslist
maar we blijven optimist
met zijn allen maskers maken
zodat we niet besmet geraken
kinderen mogen niet naar school
ze zijn allemaal op den dool
tientallen koersen uitgesteld
zowel op 't straat als in het veld
ook voetbal kunnen we vergeten
zo raakt de grasmat niet versleten

ik wil het nieuws niet meer bekijken
alles moet voor 't beestje wijken
bijna geen files op de wegen
je komt haast geen auto tegen
een enkele bus en lege trein
niemand mag nog ergens zijn
fietsen kan nog net met twee
en je mag ook niet naar zee
ieder land zijn eigen wetten
elkeen spant zijn virusnetten
voor de afstand zijn er regels
op trottoir tel je vijf tegels
handen wassen niet vergeten
dat is iets wat we al weten
de horeca laat menige traan
al 't eten en de drank blijft staan
begrafenis in een lege kerk
zeg nu zelf dat is wel sterk
en huwen zonder enig feest
geen leuke start als je dit leest
en al die ouderen van dagen
die gewoon een knuffel vragen
de meimaand zonder bedevaart
zelfs moederdag wordt niet gespaard
waar zijn d' artiesten alle slag
't viel op da 'k geen affiche meer zag
en muzikanten zonder noten
't spreekt vanzelf 't is van de..... (botten)
die van de zorg die doen hun werk
ze houden zich al maanden sterk
's avonds rond een uur of acht
wordt her en der aan hen gedacht
hier bij ons staan ook wat beren
als 't maar helpt om 't tij te keren
maar al die uitleg op de tevee
ik kan niet volgen 'k kan niet meer mee
en die slogan van dat kot

heel wat mensen worden zot
'k zie zelfs niet als ik wordt bedrogen
want mijn haar hangt voor mijn ogen
pas op voor Covid-19
want wie niet weg is gezien
sorry, die da 'k ben vergeten
neem een pen en laat iets weten
ik heb geen facebook en geen app
't is echt waar het is geen grap
dit gedicht trekt op niet veel
het staat vol met zage-meel.

- Gust Moens -

Ingezonden door William Van Eesbeeck

WEEMOED

AAN MIJN NOUCKY

En toch ,
En nog
En wat is je inschatting?
En wat moet ik doen?
En hoe moet ik doen ?
En wat vertel ik onze jongens?
En wat vertel ik de wereld?
En wat is goed ?
En wat is mis ?
Ik mis jouw inzicht !
Ik mis jouw Noucky !
Ik heb je nog altijd zo lief !
Ik heb je nog altijd zo nodig !
Help mij !!!
En slaap met rust !!!

William , Antwerpen , 5 november
Jouw William , aan mijn Noucky

De foto is genomen in de herfst , bij een van ons laatste vakanties.

Zij is genomen in Unawhir , een dorpje van de Elzas op de Wijn Route (Route des Vins) , met een bijzondere kerk boven op een heuvel. Het was een burchtkerk gebouwd tegen de invallen van de Noormannen die de Rhijn opvoeren. Na de godsdienst ruzie (inde XVe eeuw) werd beslist dat de kerk zou dienen voor beide godsdiensten en er is een ruimte ingericht voor de dienst van de Protestanten (Lutheaanse) en een ruimte voor de Katholieken waar de Mis kan worden gevierd. Zoals overal in Frankrijk is de kerk eigendom van de gemeente. Rond de kerk liggen dan ook twee kerkhoven in cirkel : bij de kerk het Katholieke kerkhof en rond het Katholieke kerkhof de Protestantse. Zo leven de drie godsdiensten van het Boek in relatieve vrede : men gaat niet naar de bakker omwille van de kwaliteit van het brood maar omdat hij een geloofgenoot is, misschien ook Joods... Voor ons is het brood er overal goed evenals de kougolf, de flammeküche of de choucroute d' Alsace. Zoals alle Elzasserdorpen zijn er vakwerk huizen gebloeid met geraniums en met grote Zonnepoorten. Aan de voet van de heuvel ligt de 'coöperative' waar je Elzasserwijn kan kopen : Riesling of Pinot Noir en zo meer. In tegenstelling met Duitse Riesling is bij Elzasser de gisting volledig doorgevoerd en titreert hij 12.5° en niet 7 à 8°. De Pinot Noir druif wordt ook in de Boergondië geplant. Daarbij biedt Unawihir nog diverse gemakkelikheden : er is een ruimte voor herinvoer van ooiewaars , een berg met apen (macaken) een Arendvliegerij, kortom vermaak voor groot en klein.

Dank u wie er langs komt om een ogenblik te denken aan mijn Noucky.

Met vriendelijke groeten,

William Van Eesbeeck 14/11/2021

KERSTMIS IN DE EVANGELIES EN IN DE KUNST

Door Fred Vanderpoorten

Geboorte van Jezus: 25 december?

Wanneer u in oude kerken rondstapt en naar de grafstenen die de vloer betegelen, kijkt, is het u dan nog nooit opgevallen dat daar per persoon maar één datum op staat? Namelijk de dag, de maand en het jaar waarop de persoon overleden is, gevolgd door de leeftijd. Met alle verjaardagsfeestjes die heden ten dage gevierd worden, zouden we vergeten dat verjaardagen een relatief recent fenomeen zijn.

De sterfdatum is de dag waarop voor de mens – althans volgens het christelijk geloof – een nieuw leven begint in het hiernamaals. In tijden waarin het hiernamaals belangrijker werd geacht dan het hiernumaals speelden geboortedagen geen rol.

Het is dan ook merkwaardig dat dit bij Jezus net omgekeerd is. De dag waarop hij gestorven is – Goede Vrijdag – wordt jaar na jaar op een verschillende dag herdacht, terwijl iedereen op zijn geboortedag – Kerstmis – de datum 25 december plakt. Waarom heeft men er niet voor gekozen om Goede Vrijdag vast te pinnen op 3 april – volgens de hypothese dat Jezus op die dag in het jaar 33 gestorven zou zijn? Het antwoord is duidelijk: de symbolische waarde van drie dagen vóór Pasen is veel belangrijker dan een mogelijk historische datum.

Hetzelfde geldt trouwens voor Kerstmis.

We mogen aannemen dat Jezus – zoals iedereen in zijn tijd – zelf niet precies wist wanneer hij geboren was. Het is pas in de vierde eeuw dat men de geboorte van Jezus is beginnen te vieren. De aanleiding waren “heidense” feesten voor de “onoverwinnelijke zon” kort na de winterzonnepunt. In plaats van die feesten af te schaffen, kregen ze een christelijke invulling: de komst op aarde van Jezus Christus – het Licht van de wereld.

Wie heeft gelijk? Lucas of Mattheüs?

Voor informatie over het leven en de persoon van Jezus zijn we aangewezen op de evangeliën. In onze Bijbel staan er vier, maar slechts twee van hen – Mattheüs en Lucas – schrijven iets over de geboorte van Jezus en bovendien schrijven zij elk een totaal verschillend verhaal. Eigenlijk zijn ze het maar over weinig zaken met elkaar eens: Jezus is geboren in Bethlehem, zijn moeder is Maria, haar man is Jozef, er is een rol weggelegd voor de Heilige Geest en ook Nazareth komt in het verhaal voor. Hoe deze elementen met elkaar verbonden worden, is in beide evangeliën totaal anders.

Vanuit ons rationeel denken in termen van verifieerbare gebeurtenissen komt bij ons dan de vraag op: “Wie heeft gelijk?”

Het antwoord op deze vraag is: allebei!

Om dat te begrijpen, moeten we even een zijsprongetje maken.

Kleine volwassenen

In levensbeschrijvingen van Elvis Presley wordt niet verteld met welk speelgoed hij als kind speelde, wel dat hij als tienjarige meedeed aan een zangwedstrijd en zijn eerste gitaar kreeg. Uit een documentaire over Kim Clijsters onthouden we dat ze als vijfjarige een tennisbaan cadeau kreeg van haar vader.

In dergelijke biografieën wil men altijd aantonen dat wat die persoon later zo bijzonder maakte, in zijn of haar jeugd al in de kiem aanwezig was.

Dat is in de Bijbel niet anders. Mozes wist als kind al aan de bedreigingen van de farao te ontsnappen, zoals hij later zijn volk uit de slavernij van de farao zou wegleiden.

De evangelisten doen net hetzelfde. Ook zij willen vanaf het begin van hun boek duidelijk maken wat ze over Jezus willen zeggen. Alleen: misschien hadden enkel de lezers voor wie zij hun evangelie schreven dat echt door.

Of misschien toch niet... In de Oosterse iconen en ook op schilderijen tot ca. 1500 zien we dikwijls vreemde Jezuskinderen. De verhoudingen kloppen niet. Die kinderen hebben een te klein hoofd. Dit kunnen we verklaren doordat deze kunstenaars niet het kind afbeelden, maar de mens geworden God, die als kind

reeds alles in zich had van de volwassen Jezus. En zo wordt dat kind een kleine volwassene...

Zelfde boodschap – andere verpakking

De grote fout die mensen vandaag maken – en dat ook in vorige eeuwen reeds deden – is de Bijbel te lezen als een geschiedenisboek. Ook al lijkt het tegenovergestelde: een evangelie is geen biografie van Jezus. Een evangelie is een verkondigingsboek. Via de verhalen over Jezus willen de evangelisten een boodschap vorm geven. Daarbij is de correctheid van de boodschap belangrijker dan de juistheid van de verhaalelementen.

Alle evangelisten willen hetzelfde zeggen: Jezus van Nazareth is de mens geworden God.

Wanneer je iets duidelijk wil maken, moet je wel altijd rekening houden met je publiek. Zij bepalen de manier waarop je iets vertelt; zij bepalen niet de inhoud, maar wel de verpakking.

Mattheüs en Lucas – de twee evangelisten die vertellen over de geboorte van Jezus – hebben een totaal verschillend publiek. Dit verklaart meteen waarom die verhalen zo verschillend zijn.

Jezus, de Messias

De mensen aan wie Mattheüs wilde duidelijk maken dat Jezus de mens geworden God is, waren joden. Zij verwachtten een Messias: een door God gezonden leider die vrede en voorspoed zou brengen – een nieuwe Mozes, een nieuwe David.

Wat Mattheüs dus wil duidelijk maken, is dat Jezus die Messias is die zij verwachten. Vandaar dat zijn evangelie wemelt van verwijzingen naar de joodse Bijbel (de Thora, die in grote mate overeenkomt met het zgn. Oude Testament). Hij zegt voortdurend dat wat er met Jezus gebeurd is, een vervulling is van wat er door profeten werd voorspeld.

Nu heeft Mattheüs i.v.m. de geboorteplaats van Jezus wel een probleem. In die joodse Bijbel staan nl. drie mogelijke plaatsen van oorsprong voor de Messias: Bethlehem, Nazareth en Egypte.

Hij vindt echter een schitterende oplossing: een verhaal waarin deze drie plaatsen een logische plek krijgen.

Dat begint in Bethlehem. Daar woont Jozef, die verloofd is met Maria. Deze echter blijkt zwanger en daarom wil Jozef in stilte van haar scheiden. Hij krijgt bezoek van een engel die hem vertelt dat hij geen angst moet hebben: het kind is van de Heilige Geest en zal de redder worden van zijn volk. En zo wordt Jezus in Bethlehem geboren. Voor het joodse publiek van Mattheüs is de verwijzing duidelijk: Bethlehem is de stad van koning David – Jezus is dus de “nieuwe David”.

Dan vindt Mattheüs het tijd om het beeld dat de joden hebben van wie of wat deze Messias zou zijn, bij te stellen. Dat doet hij met het verhaal van de wijzen. Net als de joden zijn zij op zoek naar die Messias. Net als de joden verwachten zij dat dit een machtige heerser zal zijn: een koning. En dus gaan ze naar de hoofdstad Jeruzalem. De enige koning die ze daar vinden, is Herodes. Deze reageert zoals aardse koningen doen: hij heeft angst voor een mogelijke concurrent.

Om macht te behouden doen aardse heersers gruwelijke dingen. Herodes beveelt om alle jongetjes van twee jaar en jonger te doden. Bij de joodse toehoorders gaat een belletje rinkelen. Herodes doet precies hetzelfde als wat de gehate farao deed.

Mattheüs wil dus dat Messiasbeeld corrigeren: zoek de Messias niet bij politieke leiders in het centrum van de macht, maar in een bescheidenere plek bij gewone mensen. En zo vinden de wijzen de Messias in Bethlehem in een gewoon huis (ook niet in een stal – daar kom ik later op terug) bij gewone mensen.

Om aan de dreigende kindermoord te ontsnappen, krijgt Jozef opnieuw een boodschap van een Engel, die hem aanraadt om naar Egypte te trekken. Deze vlucht naar Egypte is een dankbaar onderwerp voor tal van kunstenaars, al is het Mattheüs daar niet om te doen. Veel belangrijker is dat de engel na een tijd aan Jozef komt vertellen dat de kust veilig is en ze dus uit Egypte kunnen terugkeren. Mattheüs herinnert zijn publiek eraan dat profeten voorspeld hadden

dat hun redder “uit Egypte” zou komen. Aardig meegenomen, is dat Jezus hierdoor ook een “nieuwe Mozes” wordt.

Maar dan is er nog de derde voorspelling: “Hij zal een Nazareeër genoemd worden”. In Judea – waar ook Bethlehem ligt – heerst nu de zoon van koning Herodes. Is die betrouwbaarder dan zijn vader? Uit veiligheidsoverwegingen besluit Jozef om niet meer naar Bethlehem terug te keren. In plaats daarvan vestigt hij zich in Galilea, in Nazareth, en zo komt dus ook deze profetie uit.

Is dit allemaal zo gebeurd? Daar is het Mattheüs niet om te doen. Hij wil vooral dat zijn lezers / toehoorders vanaf het begin reeds weten dat de man die centraal staat in zijn boek de Messias is.

Jezus, vervuld van de Heilige Geest

Lucas schrijft niet voor joden, maar voor bekeerde Romeinen. Voor hen is het begrip Messias totaal vreemd. Zij hebben ook niets met joodse historische figuren zoals Mozes en koning David. Hij moet het dus over een totaal andere boeg gooien.

Het eerste grote verschil met Mattheüs is dat bij Lucas niet Jozef maar Maria het hoofdpersonage is. Zij woont – niet zoals bij Mattheüs in Bethlehem, maar – in Nazareth en zij (niet Jozef) krijgt bezoek van een engel om aan te kondigen dat ze zwanger zal worden. De bijzondere aard van dit kind wordt ook benoemd: “Zoon van de Allerhoogste”. Daar kunnen Romeinen zich wel iets bij voorstellen – ook in de klassieke mythologieën komen goden op aarde. Meer dan Mattheüs legt Lucas de nadruk op de rol van de Heilige Geest: het is omdat Jezus “vervuld van Heilige Geest” is, dat hij de ‘Zoon van God’ kan zijn.

Dit heeft echter kwalijke gevolgen. Iemand die 100% goed is, waar niets op aan te merken valt, is toch wel een vreemde eend in de bijt. In het Lucasevangelie is Jezus een rusteloze ziel: nergens echt thuis, voortdurend onderweg...

Lucas illustreert dit meteen. Onmiddellijk nadat zij deze boodschap heeft gekregen, trekt Maria (met haar ongeborn kind) over het bergland naar haar verwante Elisabeth, die ook zwanger is en de moeder wordt van Johannes de Doper.

Lucas situeert zijn verhaal in de Romeinse geschiedenis: in de tijd van keizer Augustus, toen Quirinius landvoogd was van Syrië, toen er een volkstelling werd gehouden. Het gevolg hiervan is dat Maria en Jozef naar Bethlehem moeten, waar de wortels van Jozef liggen. Dit kind is nog niet geboren en het is alweer onderweg!

In Bethlehem wordt Jezus dan geboren: Maria “wikkelde hem in doeken en legde hem in een voederbak omdat er voor hen geen plaats was in het gastenverblijf”. Al vanaf het begin is het duidelijk dat hij nergens thuis is.

En wie zijn dan de eersten die deze Zoon van God mogen begroeten? De herders – net als Jezus altijd onderweg en nergens thuis.

Opnieuw: is dit allemaal zo gebeurd? Ook Lucas is het daar niet om te doen. Maar ook zijn lezers / toehoorders weten meteen wat hen te wachten staat in de rest van het boek.

Waar is de stal, de os en de ezel en waar zijn de koningen?

In de aanloop naar Kerstmis halen mensen nog altijd de kerststal van zolder. En uit de doos met beeldjes komen niet alleen Jozef, Maria, een herder en het kribbetje met Jezus tevoorschijn, maar ook de os, de ezel en de drie koningen.

Noch Mattheüs noch Lucas hebben het echter over een stal. Dat men die erbij heeft gedacht als decor voor de voederbak is niet onlogisch, maar waar komen die os en die ezel vandaan? In een tekst uit de vierde (!) eeuw (het zgn. Pseudo-evangelie van Mattheüs) duiken de os en de ezel voor het eerst op met een verwijzing naar een citaat uit de profeet Jesaja dat hierdoor vervuld zou zijn.

Waarom Mattheüs het verhaal van de wijzen uit het Oosten schrijft, hebt u hierboven al kunnen lezen. Maar hoe komt het dat die wijzen in onze voorstelling altijd met drie zijn (alhoewel de evangelist geen aantal vermeldt), dat ze een kroon dragen en dat er ook één zwarte koning bij is?

Het aantal vindt waarschijnlijk zijn oorsprong in de geschenken die ze aanbieden: goud, wierook en mirre. Men vindt het blijkbaar logisch dat ze elk een cadeautje bij zich hadden.

Vanaf de eerste voorstellingen zijn ze met zijn drieën en geleidelijk evolueren ze tot de voorstelling die we er nu van hebben. In de zesde eeuw krijgen ze eigen

kenmerken: drie generaties (een oude en een jonge en één van middelbare leeftijd). Vanaf de negende eeuw beginnen ze een kroon te dragen en in het midden van vijftiende eeuw is één van hen plots zwart. Op die manier wordt verwezen naar een visioen van de profeet Jesaja: “Volkeren komen naar uw licht, koningen naar de glans van uw dageraad. (...) alle bewoners komen uit Sheba, met goud en wierook beladen.” M.a.w. iedereen – alle leeftijden, alle continenten – erkent Jezus als de Zoon van God.

In onze kerststal worden de twee evangelies met elkaar vermengd. Er is geen enkel evangelieverhaal waarin herders en wijzen samen voorkomen. Volgens Mattheüs bezochten de wijzen het kind en zijn moeder in hun huis en is er geen sprake van een voederbak.

Een kerststal is dus wel charmant, maar gomt veel betekenislagen van de evangelieverhalen uit.

De boodschap van de engel

Bij een engel die de geboorte van Jezus komt aankondigen, krijgen we spontaan een engel bij Maria voor ogen. Dat is een scene uit het Lucasevangelie. In het

Mattheüsevangelie komt de engel echter bij Jozef aankloppen. Dit wordt veel minder afgebeeld.

Philippe de Champaigne (Brussel, 1602 - Parijs, 1674) schilderde dit echter wel. In overeenstemming met het verhaal verschijnt de engel in Jozef zijn slaap. Alhoewel hij daar vredig lijkt te liggen, is er toch iets vreemds. Jozef ligt namelijk niet in zijn bed, maar zit in een soort fauteuil. Heeft hij zijn sandalen uitgedaan om een dutje te doen? Links onderaan zien we gereedschap liggen: een groot kliefijzer, een houten hamer, een beitel, een winkelhaak en een boor.

Waar hij zich bevindt, is heel onduidelijk: de fauteuil is te chic voor Jozef en zeker voor zijn werkplaats. Wil de schilder aangeven dat Jozef niet in zijn gewone doen is? Wanneer hij immers ontdekt dat Maria zwanger is, wil hij in stilte van haar scheiden.

Nog vreemder is de aanwezigheid van Maria. Dat zij – zijn verloofde – zich in dezelfde kamer als Jozef zou bevinden, was ondenkbaar tweeduizend jaar geleden, maar evengoed in het midden van de 17de eeuw.

De engel wijst naar Maria zodat we weten dat hij iets over haar zegt: “Jozef, zoon van David, wees niet bevreesd Maria, uw vrouw, tot u te nemen; het kind in haar schoot is van de heilige Geest.” Wat we zien, is a.h.w. dat wat Jozef droomt. Tegelijk combineert de schilder hier de boodschap aan Maria, zoals beschreven in het Lucasevangelie. Maria luistert aandachtig terwijl ze naar de engel kijkt. Ze kruist de handen voor de borst als teken van onderdanigheid: “Zie de dienstmaagd des Heren; mij geschiede naar uw woord.”

Aanbidding door de herders

“De herderkens lagen bij nachte...” is wellicht één van de populairste kerstliederen. De herders bij de kribbe is evenzeer heel populair in de (schilder)kunst. Een mooi voorbeeld hiervan vinden we in de Antwerpse Sint-Pauluskerk, van de hand van Pieter Paul Rubens.

Rubens houdt ervan om een heel verhaal samen te vatten in een compacte compositie. Dat doet hij hier ook. Vóór de herders naar Bethlehem gaan om daar hun “redder” te vinden in de vorm van een “kind in doeken gewikkeld”, krijgen ze engelen op bezoek die hen dit vertellen. Dat zien we bovenaan het schilderij gebeuren. Wie er nog mocht aan twifelen: het gaat om een “vreugdevolle boodschap”. De engelen buitelen over elkaar om die te vertellen. Op de banderol die ze vasthouden zien we flarden van deze (Latijnse) boodschap: “Gloria in excELSIS DEO, ET super terram pax in hominibuS BONAE Voluntatis.”

Op het voorplan zijn twee herders en achter hen twee herderinnen al bij de kribbe. Rechts zien we Maria en achter haar, in de schaduw, Jozef. In het Lucasevangelie, waar de herders voorkomen, speelt Jozef maar een bijrol. Het is dus logisch dat hij op de achtergrond staat, buiten de schijnwerpers.

Alhoewel het nacht is, is er wel degelijk licht. En noch de herders noch Jozef hebben een lantaarn nodig. Het Licht is immers onder hen aanwezig: in de kribbe. Voor christenen is Jezus het Licht van de wereld. Eigenlijk verwijst Rubens hier naar het begin van het

Johannesevangelie: “Het Licht schijnt in de duisternis”. Maria heft een tipje van de sluier op en zo schijnt het licht vanuit de kribbe, verlicht het de engelen erboven en ook alle personen rond de kribbe. De stoere herder links moet zelfs een hand voor zijn ogen houden omdat hij zo verblind wordt.

We zijn gewoon te denken dat zo’n voerbak een bakje met stro is. Niet bij Rubens echter. Jezus ligt niet op stro, maar op koren. Daarmee verwijst de schilder naar dat wat van dit koren wordt gemaakt: brood. Vanaf zijn geboorte is Jezus voorbestemd om het brood te worden van het Laatste Avondmaal. Doorheen de geschiedenis hebben christenen voortdurend geredetwist of de woorden van Jezus – “Dit is mijn lichaam” – letterlijk dan wel figuurlijk moesten worden geïnterpreteerd. Rubens was de schilder van de katholieke opvatting, die ging voor de letterlijke visie: Jezus is volop aanwezig in het eucharistische brood, zij het in een andere vorm. Dat wil Rubens hier ook uitdrukken.

Aanbidding door de wijzen

Reeds in de vierde eeuw vinden we deze afbeelding van de wijzen op bezoek bij Jezus – het is een fragment van het beeldhouwwerk op een Romeinse sarcofaag. Dit verschilt wel enigszins van de beeldjes in onze kerststal – alhoewel in sommige uitgebreide kerststallen de dromedarissen niet mogen ontbreken. Wat zeker ook overeenkomt, is hun aantal (drie), alhoewel Mattheüs dit nergens vermeldt. Zoals reeds geschreven, wordt dit waarschijnlijk ingegeven door de drie geschenken. Elke wijze heeft hier een presentje voor Jezus, al is het moeilijk uit te maken wat nu precies goud, wierook of mirre zou kunnen zijn. Men zou de indruk kunnen hebben dat ze net van de bakker komen... Op hun geschenken na, lijken ze wel identiek: dezelfde leeftijd, dezelfde kleren... En geen kroon! Ze dragen een zgn. Frygische muts – typisch voor mannen uit het Oosten (nu Centraal-Turkije). Volgens Mattheüs kwamen die wijzen immers uit het Oosten. De eerste die bij Jezus aankomt wijst naar de ster die ze hebben gezien en die boven de plek waar ze het kind vinden, is blijven stilstaan.

Waar de ontmoeting precies plaatsvindt, blijft hier in het midden. Een stal is het zeker niet: Maria zit op een stoel – eerder een soort troon. Het feit dat de dromedarissen mee op het plaatje staan, doet vermoeden dat het in openlucht is en niet in ‘een huis’ zoals Mattheüs schrijft.

Anders dan in onze kerststal is het kind geen zuigeling meer, maar al groot genoeg om de geschenken aan te nemen. Deze leeftijd kan men afleiden uit de maatregel die Herodes neemt. Hij laat “al de jongens vermoorden van twee jaar en jonger, in overeenstemming met de tijd waarnaar hij de wijzen nauwkeurig had gevraagd.” Jezus kan dus een tweejarige zijn...

Besluit

De manier waarop wij ons de geboorte van Jezus voorstellen, is zwaar beïnvloed door allerlei voorstellingen en interpretaties van de evangelielieverhalen. Hierbij wordt meestal de oorspronkelijke bedoeling van de evangelisten uit het oog verloren en zo blijft dikwijls enkel het sprookjesachtige verhaaltje over.

Misschien is dat jammer.

Anderzijds blijft het mooi dat we in een weerloos kind in doeken gewikkeld iets van God kunnen zien. En of we daar nu naar kijken als herders of als koningen doet er mogelijk minder toe – als we er maar naar kijken als wijzen!

December in beeld

In de buurt

Monica stelt onze nieuwe projecten voor en vraagt ook aandacht voor het project "Obstakelvrij" waarover meer info in deze krant.

Projecten: bloemenvaas, krant op een andere wijze gedrukt, boekenruilkast

Hieronder enkele foto's van een gezellig gevuld Café Biart tijdens vorige de burenborrel en de handwerkclub.

Geschiedenis van de wijk

Beste lezers,

In onze vorige bijlage hadden we het over de grenspalen in de Vrijheid Antwerpen. Hierin schreef ik dat we niet wisten waar de grenspaal van Dambrugge gebleven was. Lezer Patrick De Meyer heeft me een tip gegeven om eens contact op te nemen met de Koninklijke Heemkundige

Kring van Merksem. En met een mooi resultaat.
Hierbij het antwoord.

Bestuurlijk hoorde Dambrugge tot in 1871 bij Merksem.

GRENSPAAL ANTWERPEN-MERKSEM-DAMBRUGGE

Foto 1: Sint- Jobkapel op den Dam

*Foto 2: Tekening grenspaal
Merksem-Dambrugge*

*Foto 3: Grenspaal Merksem-
Dambrugge in het Hofke van
Roosendael*

*Foto 4: Grenspaal Merksem-
Dambrugge in het Hofke van
Roosendael*

*1581: In 1581 stonden er 7 grenspalen rond Antwerpen:
- Oosterweel*

- Ekeren
- Dambrugge
- Borgerhout
- Berchem
- Hoboken
- Wilrijk

Deze in het Hofke van Roosendael is afkomstig van Dambrugge en hij is één van de twee die nog zijn overgebleven. De tweede staat tegenover Brouwerij De Koninck in Berchem.

De grensmaal van Dambrugge stond op de overwelfde Schijn, aan de kant van de Sint-Jobkapel op de hoek van de Bredastraat en de steeg Joossensgang.

Het paallichaam bestond uit een vierhoekige steen met daarbovenop een obelisk van witte zandsteen. (zie tekening) Zandsteen is niet bestand tegen de tand des tijds en daarom werd dat stuk vervangen door een arduinen bekroningsstuk.

In de vierhoekige steen vinden we het opschrift: A° MDLXXXI (1581) met erboven S.P.Q.A. - Senatus Populi Que Antverpiensis (Senaat en volk van Antwerpen)

De handen op het bekroningsstuk wijzen op de “grens”.

In de 16de eeuw stonden de linker- en de rechterhand symbool voor:

- rechterhand: recht van stapel en opslag
- linkerhand: tolvrijheid en de geleide op de Westerschelde

1896: - rooilijn Bredastraat werd verbeterd
 - grensmaal werd verhuisd, eerst naar magazijn Leguit, later naar het tuintje voor het Steen
 - nog later naar het lapidarium (kelders) van het Vleeshuis

1993: 1 maart naar Hofke van Roosendaal

Het "Hofke van Roosendael" museum is toegankelijk iedere maandag en iedere woensdag van 14 tot 17 uur, behalve op feestdagen en iedere eerste maandag van de

maand. <https://antwerpmuseumapp.com/nl/tours/7334/6585>

Wegens corona, vragen wij wel om vooraf een afspraak te maken.

+32 (0)3 644 37 99

http://www.heemkring-merksem.be/kkvhm_vzw@hotmail.com

STADSMUSEUM VAN LIER

Ook een mooie najaarstrip is een bezoek aan het Stadsmuseum van Lier. (Florent Van Cauwenberghstraat) Ook hier ga je nog een grenspaal treffen die de grens afbakende van de Cuyp. Het is het gebied rond de oude stadsvesten van het Netestadje.

Het Stadsmuseum bezit ook een stijlkamer. Deze is afkomstig uit de woning van baron Georges Caroly op de Komedielaats over de Bourschouwburg. Zijn woning was bekend voor de grote kunstcollectie.

Waarom verwijst ik hiernaar? Wel voor het onderstaande verhaal dat ik mag publiceren van de heer Frits Schetsken die een heel interessante website heeft www.stapperloot.be Boeiende stadswandelingen langs plaatsen met een verhaal.

Foto 5: Stadsmuseum in Lier

Foto 6: fragment interieur woning baron G. Caroly

GEORGES CAROLY, BARON (1862-1936)

Jean Henri Marie Georges Caroly wordt in Brussel geboren als zoon van Anna Bosman en ene heer Caroly. Maar dat laatste is niet volledig zeker, er wordt gefluisterd dat Georges een bastaardzoon van koning Leopold II is. Anna is hofdame geweest en wanneer zij later in landhuis Appelkanthof in Boechout gaat wonen, zou de Belgische vorst daar regelmatig als bezoeker gesignaleerd zijn.

Georges zelf wordt rechter bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Naast het buitenverblijf in Boechout heeft hij een woning in de stad, waar hij het leeuwendeel van het jaar verblijft. Voor de latere baron Caroly is dat een statig huis aan de Antwerpse Komodieplaats, recht tegenover de Bourlaschouwborg. Geen schone schijn, de man houdt echt van cultuur en elke kamer van zijn woning puilt uit van de kunst – hij laat zich op het eind van zijn leven te midden van al dat kostbaars fotograferen, zodat we achteraf precies weten wat hij zoal verzamelde: Europese kant, antiek borduurwerk, Bulgaarse sierkleden, kussens uit Perzië en China, wandbehang uit Oesbekistan en als topstuk een 17de-eeuws Antwerps kunstkabinetje met op de laden geborduurde voorstellingen van de ‘Metamorfosen’ van Ovidius.

Caroly's vakkennis is voor de Antwerpse burgemeester Camille Huysmans aanleiding om Georges met een speciale missie naar Londen te sturen. Daar wordt het schilderij ‘De Familie van Berchem’ van de Antwerpenaar Frans Floris geveild en Huysmans wil daarop een bod laten uitbrengen namens het stadsbestuur. Hij limiteert de aankoopssom tot 400.000 frank, maar Floris' werkstuk haalt op de veiling een hoger bedrag. Toch vindt Caroly dat hij het doek voor Antwerpen moet verwerven, dus biedt hij mee tot de hamer op 500.000 frank definitief valt en Caroly met de hele ‘Familie’ naar België kan afreizen. Zijn passie wordt evenwel allerminst door Huysmans gedeeld, die vindt dat Caroly zich aan de afspraak van 400.000 frank had moeten houden. Het geschil loopt zo hoog op, dat Georges uiteindelijk besluit het gekochte kunstwerk voor zichzelf te houden. Hij heeft al een testament gemaakt, waarbij hij zijn kunstcollectie voor de helft aan Antwerpen en voor de helft aan Boechout legateert. Na dit incident schrapt hij Antwerpen uit zijn laatste wil.

Uiteindelijk zullen de meeste kunstwerken van de baron in Lier

terechtkomen, waar het lokale museum deels naar hem genoemd is: **Stedelijk Museum Wuyts-Van Campen en Baron Caroly** in de Florent Van Cauwenberghstraat. Weduwe Françoise Wuyts-Van Campen heeft al in 1887 de collectie van haar overleden echtgenoot Jaak Wuyts aan de stad Lier geschonken.

Caroly's komst naar Boechout betekent ook een belangrijke financiële stimulans voor de lokale Boechoutse Voetbal Vereniging (BVV), die hij in 1923 en 1929 van de ondergang redt. Die zorgt er dus voor dat haar sponsor vanop zijn terras het gejuich van de winnende goal kan horen.

2021 Stapperloot / Frits Schetsken

Het Stedelijk Museum Wuyts-Van Campen en Baron Caroly is nu dus het Stadsmuseum van Lier geworden. Bij mijn bezoek enkele weken geleden aan het museum viel mij het schilderij van 'De Familie van Berchem' van Frans Floris onmiddellijk op. Het is prachtig gerestaureerd. Op het tekstplaatje van het schilderij vond ik geen verwijzing meer naar de familie van Berchem. Aan de gids die onze rondleiding verzorgde vroeg ik om meer uitleg. Volgens recentelijk onderzoek zou het niet de familie van Berchem zijn die hier wordt afgebeeld.... Zo zie je maar. Ik heb het verder nog eens nagekeken op de inventaris van het RKD of het Nederlands Instituut voor kunstgeschiedenis in Den Haag en het klopt dat de teksten zijn aangepast. (Zie hieronder)

Foto 7: Frans Floris, portret van een familie, 1561 gedateerd.

gedateerd op de lijst, onder: 1561 achter het opschrift

Opschrift midden: Obyt A° A Christo nato 1559 X Jan. / Anno Narus - LVIII op de lijst van het portret in de voorstelling

Opschrift op de lijst, boven: VT NIL CONCORDI THALAMO FELICIUS OMNI IN VITA ESSE POTES ET SINE LITE TORO.in vertaling: Zoals er in het hele leven niets gelukkiger kan zijn dan een eensgestemd huwelijk en een echtelijk bed zonder ruzie

Opschrift op de lijst, onder: SIC MAGE IVCVNDVM NIHIL QUAM CERNERE GNATOS CONCORDEIS NIVEO PECTORE PACE FRVI, - 1561. in vertaling: zo is er niets plezierigers dan te ontwaren hoe een eensgestemd nageslacht met zuiver gemoed van de vrede geniet.

Foto 8: Samson en Delilah

Wie herinnert zich nog het bericht op de VRT in september 2021 dat het Rubensschilderij van Samson en Delilah, in de National Gallery te London niet van Rubens is. Een rubriekje geschiedenis schrijven is niet altijd eenvoudig....

NOVEMBER: KERKHOF- EN WAPENSTILSTANDMAAND

Rond deze periode bezoeken veel mensen een kerkhof om vrienden, familie of kennissen te gedenken. Een mooie traditie. Wij hebben in onze regio een aantal heel mooie begraafplaatsen. De laatste jaren wordt er gelukkig meer aandacht besteed aan de funeraire architectuur. Door het District Berchem is er op 31 oktober een mooie nieuwe bezoekersbrochure voorgesteld. Zoals het Schoonselhof een benaming gekregen heeft spreken we voor Berchem voortaan nu over het Floraliënhof. Het opzoekingswerk en de teksten zijn verzorgd door Mia Verbanck. Voor onze rubriek geschiedenis heb ik al een

aantal keren beroep op haar mogen doen in verband met grafzerken op dit kerkhof van mensen die betrekking hebben met geschiedenis van de wijk of hier ook gewoond hebben. Er zijn in het District Berchem nog andere themawandelingen, zoals op 14 november “Bommen op Berchem” en op 27 november een Herdenkingswandeling. Voor tickets en meer info op de website van het District Berchem.

Foto 9:

Cover brochure Floraliënhof

WONING GEORGES HANSSENS – SIRET IN DE TERLINCKSTRAAT 17

Bij het onderzoek naar de bouwaanvragen van de Terlinckstraat, Sint-Hubertusstraat en omliggende straten kwam ik ook plannen tegen van grote herenhuizen. In onze vorige rubrieken hebben we het ook al gehad over de familie De Lescluze met twee grote panden. Oscar De Lescluze bouwde een herenhuis met grote tuin in de Terlinckstraat - Pieter De Coninckstraat (zie rubriek jg. 2 nr. 9) en zijn broer Monseigneur Jules De Lescluze, het nog bestaande herenhuis op de hoek met de St-Hubertusstraat en de Terlinckstraat. In 1889 wordt grenzend aan de driehoekige tuin van de Monseigneur nog een derde herenwoning gebouwd. Het ontwerp is van het

bekende architectenbureau Bilmeyer en Van Riel. De woning stond tot 1963 in de Terlinckstraat nr. 17. Het is nu een appartementsgebouw. Het koetshuis in de Sint- Hubertusstraat (nu woningen nummers 40 -42-44) is afgebroken rond 1933.

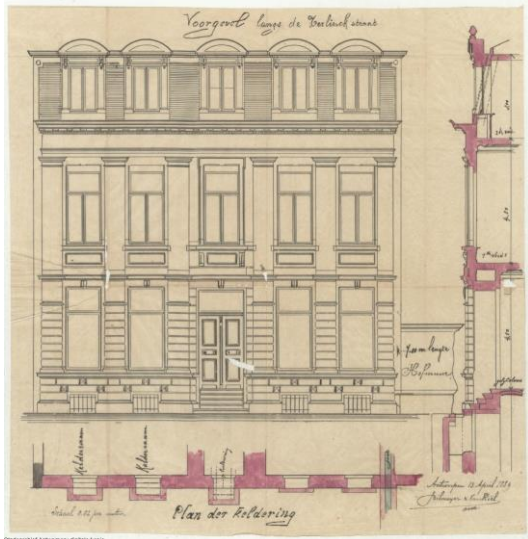

Foto 10: Voorgevel herenwoning G. Hanssens in de Terlinckstraat

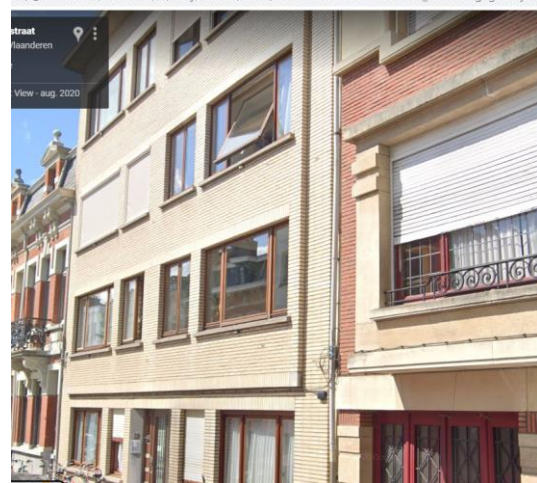

Foto 11: Huidig appartementsgebouw gebouwd in 1963

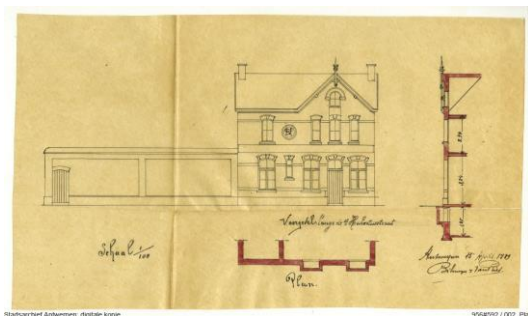

Foto 12: Koetshuis in de Sint-Hubertusstraat. Nu woningen met de huisnummers 40-42-44

Foto 13: Sint- Hubertusstraat 40-42-44

Foto 14: Plattegrond uit 1932

Foto 15: Huidige toestand perceel G. Hanssens-Siret.

Bouwheer van het herenhuis was de familie Georges Hanssens-Siret. Georges werkte in de firma Michel Hanssens (zijn vader) *Manufactures de Toiles et Cotons* in de Sanderusstraat nr 14. Zijn oudere broer Jean was gehuwd met Marguerite Belpaire. (nichtje van de schrijfster Marie Belpaire uit de Markgravelei). Op de grote groepsfoto (Pasen 1905) van de familie Meeùs in de tuin van het kasteel van Jules Meeùs in de huidige Kardinaal Mercierlei staat Georges Hanssens met enkele van zijn kinderen afgebeeld. Er was een grote vriendschapsband tussen de families. Op de foto ontbreekt Georges zijn echtgenote, Suzanne Siret (1862-1892). Georges bleef achter in het grote huis met 5 kinderen. Zijn moeder zal mee voor de opvoeding van de kinderen zorgen. En dan komt WOI. Veel families vluchten naar Engeland en Nederland. De Familie Hanssens zou in Amsterdam verbleven hebben. In een verdere aflevering zal ik het hebben over een weduwe met 15 kinderen en haar schoonzus ook weduwe met 9 kinderen. Samen vluchtten ze naar Engeland. De rijken gingen naar luxe hotels en de arme bevolking werd opgevangen in barakken. Zoals kamp Zeist waar ook onze bekende kunstenaar Rik Wouters verbleef. Wanneer het Museum voor Schone Kunsten geopend is in september 2022 komt er zeker eens een rubriek over Rik Wouters en onze buurtbewoner dokter Ludo Van Bogaert. Via Geneanet hebben we de afstammelingen van de familie Hanssens kunnen contacteren. Hopelijk worden de mooie grafzerken op de begraafplaats van Berchem (Floraliënhof) terug onderhouden.

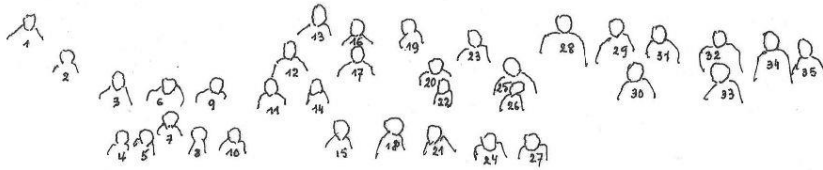

Foto 16: Groepsfoto familie Meeùs. Pasen 1905

Foto 17: Georges Hanssens (detail groepsfoto)

Foto "Familie Meeüs - de Vicq de Cumptich", Berchem, Kapellei, Pasen 1905(23 april)
 Identificatie van de personen, van links naar rechts:

nr	Voornaam	Familiennaam	Geboorte		Leef- tijd
			Datum	Plaats	
1	Charles	van Nyen-Meeüs	20/08/1864	Antwerpen	40
2	Albéric	Waterkeyn	20/12/1900	Berchem	5
3	Jules	Waterkeyn	24/05/1892	Berchem	12
4	Ellisabeth	Waterkeyn	4/12/1899	Berchem	5
5	Anne	van Nyen	31/10/1901	Berchem	5
6	Georges(Jr)	Hanssens	12/05/1891	Berchem	13
7	Antoine	Waterkeyn	20/04/1902	Berchem	3
8	Cécile	van Nyen	23/09/1900	Berchem	4
9	Henri	Waterkeyn	25/04/1891	Antwerpen	13
10	Marie-Hélène	Meeüs	20/09/1902	Berchem	2
11	André	van Nyen	2/05/1903	Berchem	1
12	Terésa	van Nyen	5/05/1895	Berchem	9
13	Paul	van Nyen	10/02/1871	Antwerpen	34
14	Paule	Meeüs	11/12/1903	Berchem	1
15	Jan	Waterkeyn	5/07/1898	Berchem	6
16	Fernand	Meeüs	21/01/1881	Anvers	14
17	Geneviève	van Nyen	1/01/1897	Berchem	8
18	Luc	Waterkeyn	19/04/1897	Berchem	8

n°	Voornaam	Familiennaam	Geboorte		Leef- tijd
			Datum	Plaats	
19	Adrien	Hanssens	22/04/1886	Antwerpen	9
20	Alberte	van Nyen-Meeüs	21/05/1871	Antwerpen	33
21	Georges	Waterkeyn	13/01/1895	Berchem	10
22	Etienne	van Nyen	30/04/1904	Berchem	0
23	Marie-Ange	Waterkeyn-Meeüs	25/03/1870	Antwerpen	35
24	Jean	van Nyen	11/02/1898	Berchem	7
25	Madeleine	Meeüs-Mertens	22/07/1876	Antwerpen	8
26	Marthe	Meeüs	1/05/1905	Antwerpen	0
27	Marcel	Waterkeyn	2/03/1896	Berchem	9
28	Georges	Hanssens-Siret	2/09/1858	Antwerpen	46
29	Eugène	Meeüs	30/03/1876	Antwerpen	38
30	Emma	Meeüs-de Vicq de C.	14/11/1839	Leuven	65
31	Marguerite	Hanssens	23/05/1888	Antwerpen	16
32	Marie-Thérèse	Hanssens	27/03/1887	Antwerpen	8
33	Jules	Meeüs-de Vicq de C.	16/01/1843	Antwerpen	62
34	Marie-Thérèse	Waterkeyn	14/09/1893	Berchem	11
35	Madeleine	van Nyen	23/04/1894	Berchem	11

Afwezigen op de foto:

Jean	Waterkeyn-Meeüs	03/01/1868	Antwerpen	geboren op 03/01/1868
Terésa	Meeüs	29/10/1872	Antwerpen	geboren op 29/10/1872
Suzanne	Siret	6/01/1862	St-Niklaas	geboren op 6/01/1862
Gabrielle	Hanssens	20/10/1889	Antwerpen	geboren op 20/10/1889

P.S. 21/07/47

Foto 18: benamingen personages van de groepsfoto

Foto 19: grafzerk Michel Hanssens

op het Floraliënhof

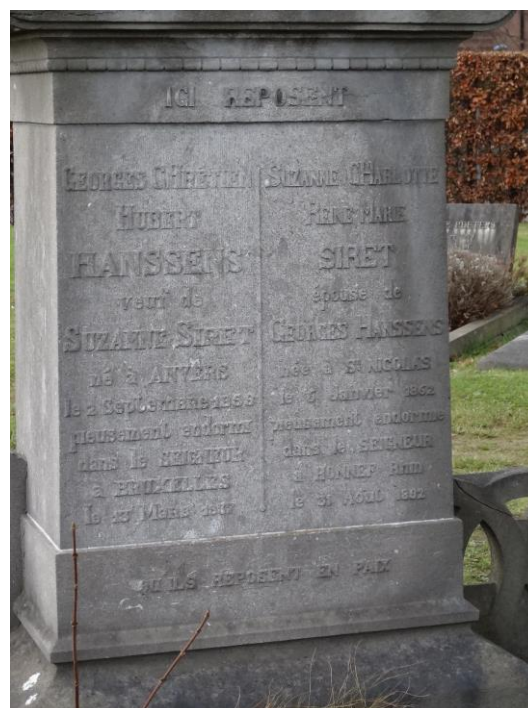

Foto 20: grafzerk Georges Hanssens-Siret

DE FAMILIE SIRET

Hoe zouden we deze rubriek kunnen schrijven zonder internet en altijd met maar enkele weken voorbereiding. Zo ontdekte ik een heel interessante website over Luis (Louis) Siret van de hand van Marc Verviers.

Suzanne Siret (echtgenote Georges Hanssens) was de dochter van Adolphe Siret (1818-1888) uit Sint-Niklaas. Hij was een Belgisch historicus, biograaf, letterkundige en dichter. Hij was ook lid van de Koninklijke Academie van België en stichter van de Koninklijke Archeologische Kring van het Waesland. Mogelijk woonde de familie Siret in het kasteel Walburg in Sint-Niklaas. Ik heb nog geen bevestiging gekregen van de Archeologische Kring hierover. Het is alleszins een mooi kasteel met park in het centrum van Sint-Niklaas. Een uitstapje waard.

In 1838 publiceert hij zijn eerste dichtbundel *Les Genêts*. De Franse auteur Victor Hugo vindt één van zijn vroege verzen zo goed dat hij Siret een brief met felicitaties toestuurt. *Rêves de jeunesse*, uitgegeven in 1843, wordt beschouwd als zijn beste lyrische werk. In zijn latere poëzie, zoals de *Chants nationaux*, weerklinkt een vurig patriottisme. Kunsthistorische

studies van zijn hand over Rafaël en Rubens en zijn *Dictionnaire historique et raisonné des peintres de toutes les écoles, depuis l'origine de la peinture jusqu'à nos jours* oogsten veel bijval.

Adolphe Siret ligt begraven op het kerkhof van de Abdij van Park in Heverlee. Mijn nieuwsgierigheid was geprikkeld en een bezoek aan deze mooie site stond op het programma voor een bezoek. Het graf heb ik niet gevonden, maar wel mooie grafzerken gezien van bekende personen, zoals de familie Eyskens. Momenteel loopt er in de abdij een prachtige tentoonstelling 'Blik op oneindig'. De omgeving nodigt uit voor een herfstwandeling.

Foto 21: Adolphe Siret

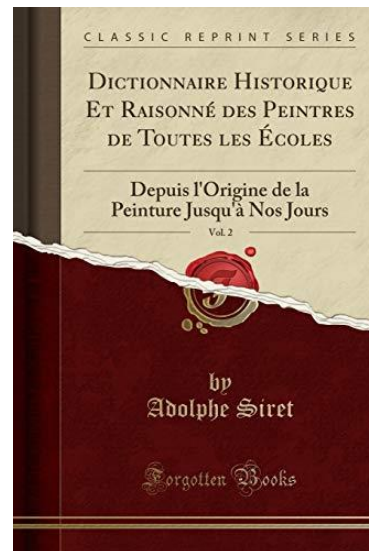

Foto 22: Dictionnaire historique

Suzanne had nog bekende broers, Henri en Louis Siret, twee mijnbouwingenieurs die werkzaam waren in de Sierra Almagrea in de Spaanse provincie Almeria. Ze bouwden een groot waterreservoir en legden de basis voor de watervoorziening in Cuevas del Almanzora. Zij hebben er ook heel wat prehistorische vondsten gedaan die nu getoond worden in verschillende buitenlandse musea. Louis Siret huwt met Madeleine Belpaire (nichtje van de schrijfster Marie Belpaire uit de Markgravelei). Haar vader Alfred Jules Belpaire was als ingenieur beroemd door de uitvinding van een locomotiefmotor.

Louis Siret had in La Herrerias een archeologisch privé-museum in zijn woning. De broers Siret hebben in Spanje verschillende straatnamen en

zelfs een *Playa* in *Villaricos* gekregen. Ze waren geen onbekenden in binnen- en buitenland i.v.m. de archeologie. Voor meer informatie, lees zeker de website over Luis (Louis) Siret. In 2006 heeft er in Brussel een grote tentoonstelling geweest over de vondsten van Luis Siret.

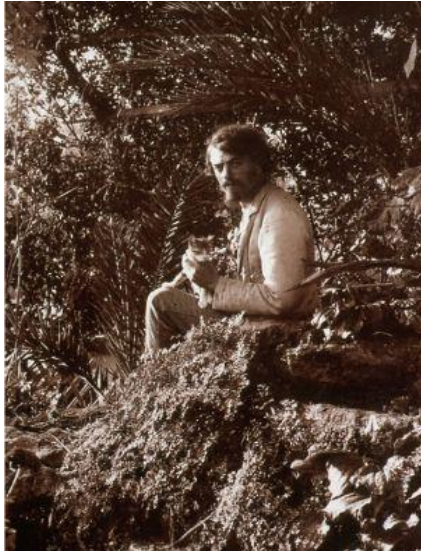

Foto 23: Luis Siret in 1887

Foto 24: Playa Luis Siret in Villaricos

Foto 25: Casa Luis Siret in Herrerias

Foto 26 Grafzerk Siret- Belpaire in Aguilas

Foto 27: gedenkplaat Luis Siret in Almeria

Foto 28: Tentoonstelling in 2006 te Brussel

Madeleine Belpaire (die jong gestorven is in Spanje en er ook begraven ligt) had nog een broer Alfred (jr.). Deze is gehuwd met Jeanne Woeste. Zij was de oudste dochter van de minister Charles Woeste. Nog even uw geheugen opfrissen?

BOEK, FILM EN MUSICAL DAENS

Minister Graaf Charles Frédéric August Woeste (1837-1922) was van thuis uit protestant maar bekeerde zich tot het katholicisme onder impuls van zijn moeder. Hij gaat tot de Katholieke Partij behoren en richt zelfs in 1869 het verbond van Katholieke Kringen op. Hij was vanaf 1874 tot aan zijn dood lid van de Kamer van volksvertegenwoordigers voor het arrondissement Aalst. Werkterrein ook van priester Daens. Charles Woeste was het niet eens met de gematigde en radicale christendemocraten die de Katholieke partij wilden omvormen in een standenpartij met een sociaal-vooruitstrevend en democratisch programma. Hierdoor kwam hij in conflict met de Christenen Volkspartij van priester Adolf Daens. Door het boek “Pieter Daens” van Louis Paul Boon, de succesrijke film en dan de musical krijgen we een beeld van de mensonwaardige omstandigheden waarin gezinnen moesten leven tijdens de industriële revolutie rond 1900. Voor

Georges Woeste was kinderarbeid geen enkel probleem.
Misschien het moment om in deze donkere dagen het boek nog eens te lezen van Louis Paul Boon.

Foto 29: Graaf Charles Woeste
(1837-1922)

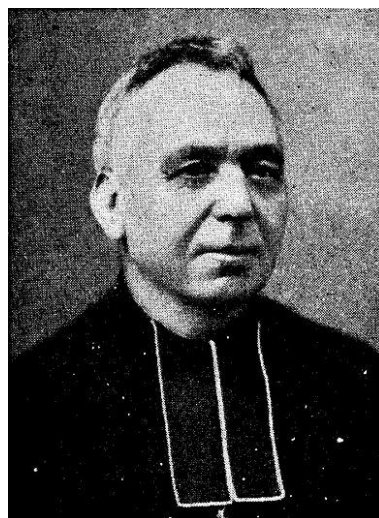
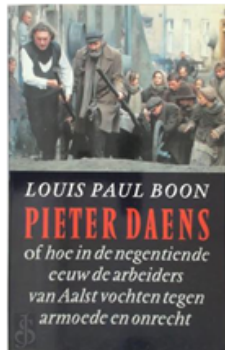

Foto 30: Priester A. Daens (1839-1907)

Met dank aan: mevr. Lia SOMERS
Voorzitster KKvHM vzw
Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem vzw
Hofke van Roosendael
De heer Pierre Schreinemacher, Patrick De Meyer,
Marcel Windey, Mia Verbanck, Vincent de Paul
Hanssens, wikipedia Charles Woeste en priester Daens,
website stichting Luis Siret door Marc Verviers,
Tijdschrift van de Heemkring "Den Dissel", Sinaai nr. 2
2013, Karl Scheerlinck

Foto's: interieur Stadsmuseum- Openbaar Kunstbezit Vlaanderen
Koninklijke Kring voor Heemkunde Merksem
Collectie Pierre Schreinemacher,
website Luis Siret,
RKD- Den Haag
Bouwaanvragen Felixarchief- Antwerpen

Aanvullingen of opmerkingen op deze rubriek zijn steeds welkom.
email: Alex.elaut@proximus.be of tel: 0478 311253

© Alex Elaut

Activiteitenkalender

Graag een planning van de maand op je kamer?

Hang deze gerust op om mee te zijn.

Of vraag een grote versie bij team wonen en leven.

dag	datum	uur	activiteit
Woensdag	1 december	10u30 15u00	Bewegingsgroep in de Nottebohmzaal Zot van A film met zelfgemaakte speculaas in de Nottebohmzaal (kleine)
Donderdag	2 december	13u30 14u30	Kerstmarkt Antwerpen : schaatsen Deel 2 Doctor Zivago op groot scherm in de Nottebohmzaal (kleine)
Vrijdag	3 december	10u45 14u30 14u30	Gebedsdienst in Café Biart Zot van A film deel 2 in de Nottebohmzaal Confituur maken in de Linde
Maandag	6 december	15u00	Bingo in café Biart
Dinsdag	7 december	14u30	Kerstbomen versieren per afdeling
Woensdag	8 december	10u30 15u00	Bewegingsgroep in de Nottebohmzaal Smul : Bladerdeeghapjes
Donderdag	9 december	10u30 14u30	Kerstdecoratie 1AB in de Linde Uitstap Kerstmarkt Antwerpen
Vrijdag	10 december	10u45 14u30	Eucharistie in Café Biart Film op groot scherm in de Nottebohmzaal : High Society
Zaterdag	11 december	14u30	Winterfeest in café Biart
Maandag	13 december	14u30	Beweging in de Nottebohmzaal
Dinsdag	14 december	14u30 14u30	Kerstdeco 1AB in de Linde Zandkoekjes maken 2A
Woensdag	15 december	15u00	Smul : Warme chocomelk met slagroom
Donderdag	16 december	14u30 15u00	Kerstdeco op gelijkvloers Winterzonnewende met concert in de Nottebohmzaal
Vrijdag	17 december	10u30 14u30	Film in de Nottebohmzaal : Annie Deel 1 Film in de Nottebohmzaal: Annie Deel 2

Maandag	20 december	14u30	Kerst beweging in de Nottebohmzaal
Dinsdag	21 december	14u30	Peperkoeken mannetjes 1AB in de Linde
		14u30	Activiteit 2A
Woensdag	22 december	15u00	Smul : Moelleux met ijs
Donderdag	23 december	14u30	Uitstap : Kerstmarkt van Antwerpen
Vrijdag	24 december	10u45	Eucharistie in café Biart
		14u30	Kerst cinema in de Nottebohmzaal : Christmas Carol + kerststronk nadien
Zaterdag	25 december	11u30	Kerstfeest in café Biart (enkel bewoners)
Maandag	27 december	15u00	Bingo in café Biart
Dinsdag	28 december	14u30	Creatief atelier 2022 op 1AB in de Linde
Woensdag	29 december	15u00	Smul in café Biart : Bladerdeeghapje
Donderdag	30 december	14u30	Film : Annie in de Nottebohmzaal
Vrijdag	31 december	14u30	Eindejaars concert : Nils Anderson en Niki Vanlerberghe'

De planning kan nog wijzigen. Raadpleeg daarom ook de weekkalenders die in de leefgroep omhoog hangen.

Data om reeds in je agenda te zetten

*Uw artikel in de Nottebohm Actueel?
Dat kan! Stuur het naar animatie@nottebohm.be*

